

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 „
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egy szám ára 12 kr.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó: .

V E R E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 8 frt
Fél oldal . . . 4 „
Negyed oldal . . . 2 „
Ennél kisebb . . . 1 „
Bélyeg külön 30 kr.

Pünkösöd ünnepén.

SÁNTHA KÁROLY.

Mi a te sorsod, mennyből jött igazság?
A rövidlátók bekötik szemed;
Sárral dobál a ferde képű gázság,
Elárul, megfeszít és eltemet.
Ragyogtál egykor, mint éjben tűzoszlop.
Nyomodban járt az élet vándora;
Most lángod, fényed elhamvadt, eloszlott,
Mennénk s nem tudjuk, merre és hova.

Nehéz az élet. Gond s bú táborával
Megütközünk s búgond könnyen lever;
Ki lent vagy a bűn alacsony porában,
Fel, a magasba ismét ki emel?
Alig, hogy zengett bölcsőnk dajkadalja,
Koporsónk mellett bús dallam zokog —
Boldog, ki érti, boldog, a ki hallja,
Örök igazság, a te szózatod.

Oh égi vallás: mennyből jött igazság,
Te, kinesnél többet érő drága hit, —
S Te, kiben „együtt mélység és magasság“:
Isten, hintsd fénynyel éltünk útjait!
Teremtsd meg e viselt világot újra,
Lebegjen Lelked a világ felett;
Szűnjék meg a szegény nép bűne, bújja,
Hordozva, Isten, a te képedet!

Letöredezték képednek vonási
Az emberekről, bűn s nyomor miatt;
Az új időnek zúgnak már folyási
S az alvó, renyhe álmából riad.
Köszöntlek pünkösöd hajnalhasadása,
Hol Édent szül az istenfélelem,
S munkaveríték, eszme sarjadása
Gyöngyözve hull s kelő áldást terem.

Ez lesz a kor! Szép lelkek fényes álma
Valósul s „lesz egy pásztor, egy akol;“
A szeretet, mint angyal, földre szállva,
Testvériségben szív a szívbe forr.
Egy Isten napja süt közelbe, távol
Egy Isten áldott jó esője hull:
Előttünk egy felséges czél világol,
S vizét egy forrás ontja vigaszul.

Ez lesz a kor! Igazság, templomodban
Igaz lesz a nép, boldog és szabad;
A koldus- és királysziv összedobban,
S a szolgaságnak járma szétszakad.
Istent imádni és hazát szeretni
Szabadon, szívből — mily üdv, mily dicső!
Az Istennek lelkétől lelkesedni:
Jer, áldott pünkösöd, boldog, szép idő!

Ezredévi egyházi beszéd.

Az „Evang. Egyház és Iskola“ pályázatán dicsérettel második helyen kitüntetve.

Irta:

Éder József

nemes-csoói ev. lelkész.

Jejiige: „A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely!“

„Hatalmas dolgokat cselekedett velünk az Úr, azért vigadjunk!“ (126. zsolt. 3.) A zsoltáriró ezen lelkesült szavaival köszöntlek benneteket, k. h. itt az Istennek házában.

Hatalmas dolgokat cselekedett velünk az Úr! Nagy jóvoltából valósággyá lett most már azon évek óta táplált nemzeti óhajításunk, hogy szeretett hazánk fennállásának ezredik esztendejét jelentőségéhez méltó emlékezetességgel ünnepelbessük meg és szétfoslott az a fel-feltűnő setét aggodalom, hátha ellenség vagy sorscsapás meghiúsítja óhajításunk teljesülését!

Nem hiúsította meg! Eljött az ünneplés ideje! Megérhettük azt békességben, erőben, szabadságban! Hazánk szép fővárosa, fényes diszbe öltözve, fogadhatja most már az érdeklődő idegenek ezreit, és ünneplő honfitársaink százezreit, hogy bemutassa nekik értelmi és anyagi fejlettségünk kétségtelen bizonyítékait! És a kik látják azon bizonyítékokat, ha barátaink, még többre becsülnek, ha ellenségeink, jobb véleményre térhetnek!

Óh ha most élne a „Fohászzkodás“ lánglelkű költője, és láthatná megnyilatkozását azon nemzeti őserőnek, a mely évtizedek alatt évszázadok munkáját végezte a haladás mezején, — ha látná ezt a lánglelkű költő, bizonyonnyal még sokkal nagyobb bensőséggel zendülne meg lantján az örömeinek: „Él még nemzetem istene! Buzgó könnyeimen szent öröm ömledez!“

Mert a kinek szívéből a hazaszeretet Isten ültette nemes virágát, se sivár önérdék, se sajnálatos félreértés, se kétséges szándéku emberek ki nem gyomlálták; a ki e mellett el tudja gondolni, milyen nagy idő ezer esztendő még nemzetek életében is, és átérzi, milyen rendkívüli szerencsésnek tarthatja magát az a rövid éltü nemzedék, a mely a gondviselés kegyelméből ilyen nagy időt ünnepelhet, — a ki ezt felfogja és átérzi, annak egész valóját, a megilletődés, öröm és hála megáradt érzelmei foglalják el szükségképen!

Ezen érzelmeknek akarunk mi itt ma kifeje-

zést adni Istenünk előtt, és hogyan adunk méltó kifejezést? arról fog ünnepi elmélkedésünk szólni.

Alapigék: I. kir. 8. r. 55—58. „És fennállván (Salamon megáldá az Izrael egész gyülekezetét, felszólalva ezt mondván: Áldott legyen az Úr, ki nyugodalmat adott az ő népének, az Izraelnek minden ő beszéde szerint; csak egy beszéde is hiába való nem volt minden ő jó beszédei közül, a melyeket szólott az ő szolgája: Mózes által. Legyen velünk is a mi Urunk Istenünk, a miképen volt a mi atyáinkkal, ne hagyjon el minket, el se távozzék mi tőlünk: hanem hajtsa magához a mi szívünket, hogy járjunk minden ő utáiban, és őrizzük meg az ő parancsolatait, végzéseit és ítéleteit, a melyeket parancsolt a mi atyáinknak.“

* * *

Mikor a zsidók bölcse királya, Salamon a jerusalemi templom építését befejezte, nagy és fényes ünnepel tette annak felavatását emlékezetessé. Királyi diszbe öltözve ő maga térdelt legelőször az oltár elé, s buzgó imádsággal ajánlotta az elkészült templomot, önmagát és egész népét a hatalmas Isten oltalmába; azután pedig felegyenesedvén, azon beszédet intézte az Izrael egész gyülekezetéhez, a melynek első felét most felolvastuk.

Tudjuk, hogy Salamon temploma nem csupán a vallási, hanem a nemzeti (politikai) együvértartozás jelképe, ápolója, erősítője is akart lenni Izrael népénél, s így felavatása nem kizárólag vallási, hanem nemzeti ünnep jelentőségével is bírt.

Úgy érezzük, hogy a mi ezer éves ünnepünknek szintén nem csak nemzeti, hanem vallásos jellege is van szükségképen, s így most a mi lelünk is ugyanolyan érzelmek foglalhatják el, a minőket a koronás bölcse a felvett szakaszban olyan szépen kifejezett.

Nagy nemzeti ünnepünkön nekünk is az a legtermészetesebb vallásos köteletségünk, hogy

1. Mondjuk mély hálával: „áldott legyen az Úr!“

2. Óhajtsuk őszintén: „legyen mi velünk is!“

3. Kérjük, hogy „segéljen utáiban járnunk!“

I.

Hét esztendőre gondolt Salamon, midőn az új templomban azt mondotta: „áldott legyen az Úr, a ki nyugodalmat adott az ő népének!“ Ezer esztendőre, ezer esztendőnek sok fényes és sok gyászos napjára gondolva mondjuk mi ma megin-

dult lélekkel: „áldott legyen az Úr!“ — Az ő jósága adott erre az ünneplő esztendőre nekünk is nyugodalmat, békességet; az ő jóságát kell áldanunk, hogy nemzetünket, ezer éves életében, annyiféle jótéteménnyel elhalmozta és annyi halálos veszedelemből megsegítette.

Kegyeletes örömmel dicsérhetjük honfoglaló őseink azon előre látó bölcsességét, hogy a nagy munkát egyesült erővel kezdték, és átgondolt tervszerűséggel végezték; magasztaló szóval emlegetjük dicsőséges harcaikat, hogy örömmel ontották vérüket, csak hogy hazát szerezzenek! Dicsőség nevüknek, áldás emlékükre! Azonban hogy ebben az országban, mikor itt hadaikkal megjelentek, nem erős, egységes nemzetet találtak, hanem több, egymással egyet nem értő kisebb népet, a melyek egyenként mind gyengébbek voltak náluknál, — ebben már a gondviselés csudás kedvezését és jótéteményét kell felismernünk! Szinte megremeg szívünk arra a gondolatra, mi történt volna, ha ez nem így lett volna!

És hogy ezt a hazát, a melynek határai között soha nép tartós birodalmat alkotni nem tudott, a mi őseink egy ezredévig megtartották és szent örökségképen, sértetlenül ránk hagyhatták, az még százszorta ragyogóbb bizonyítéka a nagy Isten kegyelmének! Ő tette nemzetünket erős sziklává, a melyen megtörték a keleti vad népek bősüzt tengerének hullámcsapásai, s a mely így századokon keresztül védő bástyája volt a keresztyén vallásnak és sok keresztyén országnak. Ő adta nagy királyainkat, a kiknek nevét kegyelettel emlegetik az utódok; ő adott jeles törvényhozókat, a kiknek bölcsességét meglepetve bámulja a történetíró, és hires hadvezéreket, a kik kicsiny sereggel tizszeres ellenségtől is megvédelmezték hazánkat. Ő adott nemzetünknek élénk fogékonyságot, az igazság, szép és jó iránt, úgy, hogy voltak köztük költők, bölcssek, tudósok, különösen pedig megható példányképei a hazaszeretetnek. Mindezekről ezer éves történetünknek annyi fényes lapja tanúskodik, hogy azt se tudjuk, melyikre tekintünk.

Áldott legyen az Úr, hogy ilyen sokra méltatott és jótéteményeivel ilyen bőven elhalmozott bennünket.

És legyen még sokkal inkább azon kegyelméért, hogy sok halálos veszedelemből is megsegített.

Óh mert a fényes lapok mellett gyászos lapok is vannak történetünkben! Majd külső ellenség szörnyű csapása, majd belső viszálykodás öngyilkos harcrai juttatták nemzetünket a sir szélére! Ha csak néhányról emlékezünk is meg azok közül; ha csak a tatárjárás rettenetes pusztítására gondolunk, a melyről azt jegyezte fel a krónikás, hogy a visszatérő király a déli vidékeken 15 napnyi út hosszában és szélében temetetlen holttesteken, ragadozó állatokon, elpusztult városok és faluk kormos romjain kívül egyebet nem láthatott; vagy ha a mohácsi vést említjük, a melynek súlyos következményeit pártlázongások és pártharcok tették aztán még súlyosabbá; és ha e mellett eszünkbe jut, hányszor el volt tiporva a jog és szabadság, úgy, hogy legjobbainknak nem volt más választásuk, mint vagy elbújdosnak, vagy titkon sirtak a haza romlásán; ha ezekre gondolunk: akkor méltán felkiálthatunk a költővel: „Isten csudája, hogy még áll hazánk!“

Legyen áldott a hatalmas Isten, hogy ezt a nagy csudát megtette értünk, és annyi harc és annyi szenvedés között, úgy megsegített bennünket, hogy ezer éves multunk nagy ünnepét nem végkép elgyengülve, hanem pezsgő erőben érhattük meg, és nem kesergő gyászszal, hanem ujjongó örömmel ünnepelhetjük!

Legyen áldott a bölcs Isten, a ki a próbák által is nevelni akart bennünket, és javunkra fordította azt is, a mit ellenségeink gonoszul gondoltak ellenünk!

Legyen áldott a jóságos Isten a multnak minden öröméért, minden bánatáért!

S midőn ezt megindult lelkünk legmélyebb haláljával elmondjuk ma az ő trónusa előtt, változhatlan kegyelmében bízva.

II.

Óhajtsuk őszintén: „legyen mi velünk is!“ Mert bizonyos igazság, hogy övé a hatalom, tőle jön az áldás.

„Legyen velünk is a mi Urunk Istenünk, a miképen volt a mi atyáinkkal, ne hagyjon el minket, el se távozzék mi tőlünk!“ — mondotta Salamon. S hol van Istent hívő ember, a ki ne kívánná azt önmagának, hol van honszerető lélek, a mely ne óhajtana ezt nemzete számára?

Igaz, jól eső örömmel, sőt — emberek előtt — hazafias önérettel ismerhetjük el, hogy nemzetünk az utolsó kedvezőbb évtizedek alatt hata-

lomban is jól meggyarapodott; de még ha ezerszer nagyobb mértékben meggyarapodott volna is, még akkor se nélkülözhetné a mindenható Isten segítségét! Mert a népek és országok minden hatalma, bármily tekintélyes is egyébként, azért csak emberi hatalom: megvannak a maga korlátai és határai; az Isten hatalma ellenben korlátlan és határtalan. Az emberi hatalom változó és mulandó; az isteni mindenhatóság változhatlan és örökké való. Annak engedelmeskedik a nap ragyogó tüztengere, a melybe a mi szemünk még csak beletekinteni is gyenge! Ő kormányozza az egész nagy mindenséget, a melynek csudáit a mi értelmünk még csak megismerni se tudja! „Ront-hat, teremthet száz világot, s a nagy idők folyamát kiméri!” Nincs a világon elhagyatott ember, csak a ki Ő tőle is elhagyatva gondolja magát, és nincs a világon igazi biztosság, csak a minőben Pál apostol érezte magát, mikor azt mondotta: „ha Isten velünk, ki ellenünk?”

Azért k. h. a mekkora erővel és bensőséggel érző lélek óhajtani képes, azzal a legnagyobb bensőséggel óhajtsuk mi, hogy legyen velünk is a mi Urunk Istenünk, mint volt a mi atyáinkkal, ne távozzék el tőlünk atyai áldásaival, mint nem távozott azoktól.

Mert az ő áldása nélkül hiába való minden igyekezet. „Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradnak azok, a kik építik!” (Zolt. 127., 1.) Az ő áldása mellett remélhetjük csak, hogy sikeres lesz, a mit a jövőendő előkészítésére gondolunk és teszünk. Mert ebben magunkon kívül csupán Istenünkre lehet támaszkodnunk! Kisebb számu s több nyelvű nemzet vagyunk, rokonaink sincsenek a népek között, s így egyebeken kívül még a rokoni buzdítás és támogatás hiányát is az isteni áldásnak kell nálunk pótolnia!

Bizunk, hogy pótolja is, mert az mindent pótolhat! Bizunk, nem kételkedve, hanem hittel, nem félnen, hanem bátran, mert „jó Ő és jó-sága megmarad örökké.” Még az egyes ember is tapasztalhatja ezt naponként; egy országnak hát, a mely igen sok egyes ember bölcsője és táplálója még több reménnyel lehet arra támaszkodnia. Az az áldás, a miben egy nemzetet részesít a jó Isten, milliónknak szolgál öröme, javára s így biztonnal még kevésbé tagadja azt meg Ő, a ki mindenkinek javát akarja. Hiszen a nap is sokkal bővebben ontja éltető sugarait egy ország területére, mint az egyes ember hajlékára!

Ebben bizva kívánjunk mi nemzetünknek ezer éves ünnepéhez szerencsét, utóbbra meg tartós békességet, derék uralkodókat, tehetséges és hazafias államférfiakat, egyetértést, hirt, hatalmat és mindent, a mi egy népnek kedves és hasznos, de kívánjunk mindehhez főképp istenáldást, mert az mindennél szükségesebb!

Ezt óhajtsuk forrón, őszintén, akkor — velünk lesz, velünk marad a nagy Isten végtelen hatalmával, áldásban el nem fáradó jóságával és pótolja a hiányokat, sikeressé teszi a jó törekvéseket és felvirágoztatja sok megpróbáltatást ért drága hazánkat!

És hogy erre annál több reménységünk lehessen, kérjünk a minden áldások atyjától még egyet,

III.

kérjük, hogy „segéljen utáiban jár-nunk!”

Ezt kérte Salamon király is a felvett szakasz azon szavaiban: „hajtsa magához az Úr a mi szí-vünket, hogy járjunk minden ő utáiban és őrizzük meg az ő parancsolatait, végzéseit, ítéleteit, melyeket parancsolt a mi atyáinknak.” Járnai az Isten utáiban, ez röviden azt jelenti: az ő akarata szerint, azaz vallásosan és erkölcsösen élni állandóan. Ilyen étellel mutathatjuk csak meg, hogy egyrészt az evangéliom fundamentumán álló öntudatos keresztyének vagyunk, másrészt, hogy a hazaszeretet nem pusztá szó ajkunkon, hanem igaz érzés szívünkben.

A hol nincsen a lélek mélyén élő, az elme minden gondolatát, a sziv minden indulatát átható és megszentelő vallásosság; a hol nincs a vétektől önkényt idegenkedő, a jót önmagáért szerető és gyakorló erkölcsösség: ott tudva vagy tudatlanul megtagadják keresztyén voltukat, mert nem tartják meg Krisztus tanításának lelkét; ott ha emlegetik is néha az Istennek nevét, az az emlegetés alig több megszokott szólás formánál, a mely mellett a sziv semmit se érez és ha törekesznek is jóra, az a törekvés kedvetlen, erőtelen, mert önérdek vagy emberekre való tekintet a legfőbb mozgatója.

Ellenben a kik úgy hisznek, szeretnek, remélnek, mint a világ Megváltója tanította; a kik Istenüket lélekben és igazságban imádják, embertársaikat pedig szeretik, mint önmagukat; a kik a jónak cselekvésében lelki gyönyörűséget találnak,

és a szerencsében alázatosak, a balsorsban béketűrők, a szenvedésben állhatatosak: azok járnak az Úrnak utáiban, azokat ismerheti el Krisztus az övéinek.

És az ilyen öntudatos jó keresztyének a legjobb polgárai egyszeremind a hazának is, mert ezekben legerősebb a törvénytisztelet, hűség, megbízhatóság, áldozatkészség, és a mi egyéb a hazaszeretet nagy erényében benne foglalattatik! Mert ha igaz Jézus azon tanttása, hogy a ki szereti a mennyei Atyát, annak szeretnie kell embertársát is képmutatás nélküli erős szeretettel; ha igaz, hogy a hazaszeretet, tulajdonképen szintén emberszeretet: akkor nem kell ennél több bizonyíték annak igazolására, hogy a jó keresztyének mindig jó hazafiak is egyszeremind.

Tévedés volna azt gondolni, hogy a vallásosság és erkölcsös élet mindenkinek kizárólag a maga dolga, mert csak magának merit abból erőt vagy gyengeséget, boldogságot vagy kárhozatot! Oh nemesak magának! Másnak is, hazájának is!

Polgárainak vallásos volta és erényessége minden ország fennállásának és virágzásának legfőbb feltétele! A hol nincs meg ez a feltétel, a mely nép hitelenségbe és romlottságba merül, el kell annak pusztulnia, ha a csillagokig ér is hire és hatalma.

Nekünk k. h. az az óhajításunk, reménységünk, imádságunk, hogy nemzetünk éljen, viruljon új ezredévekig! Kérjük hát buzgón Istenünket, hogy segítse utáiban járnunk! Adjon bölcs tanítókat, a kik templomokban, iskolákban ápolják a vallásosságot, nemesítsék az erkölcsöket! Árassza ki hazánk minden nyelvű és vallásu lakosára az igazságnak és békességnek lelkét! Áldja meg alkotmányos, jó királyunkat, hogy hű népének boldogságában találhassa örömét!

Az áldások örök Istenének adjunk hálát a multért és jelenért; ő tőle kérjünk, várjunk a jövődre minden jót; ő hozzá repüljön szabad szárnyakon közös imádságunk:

„Isten! áldd meg a magyart
Jó kedvvel, bölcséggel,
Nyújts feléje védő kart,
Ha küzd ellenséggel;
Balsors a kit régen tép,
Hozz rá vig esztendőt,
Meggűnhötte már e nép
A multat s jövőndöt!”

Ámen.

Jelentés a millenniumi ünnepi pályamunkákról.

(Folytatás)

S most a többi beszédekről is néhány szót.

Az 1. sz. beszédnek dispositiója száraz, a logikai kategóriák disztelen keretében mozog. Az első rész hosszadalmas történeti elbeszélésekből áll, a magyarok bejövetelére vonatkozólag, — egyoldalú is, mert az ezer éves fennállás ünnepe a többi fontos eseményekre is veti fényét. A pártoskodás erős színekkel van rajzolva. A befejezés epigrammatikus, inkább profán, mint egyházi beszédbe való. Mesterkelt kifejezések, hosszú mondatok, itt-ott az eszmének tankönyvszerű jelzése. A 2-ik részben jó lett volna a reformáció államfenntartó erejét is kiemelni. Egyébként tervszerűleg készült s bizonyára nem hatástalanul elhangzó beszéd — csak őrizkedjék szerzője a részletes történeti adatok krónikaszerű felsorolásától.

A 2. sz. beszéd főtétele szép, az alrészek is elfogadhatók, csakhogy fogalmi körük nagyon tág s a szöveggel szoros kapcsolatban nincsenek. A munka szorgalommal van kidolgozva. Legjobb a 3-ik rész, de a vallásos eszme ép itt jut legkevésbé érvényre. A számos verses idézet túlhoszuvá nyújtja s tarkítja a beszédet. A nyelvezet sok helyütt idegenszerű, a helytelen mondat szerkezet, mesterkelt szólamok, — a névelő mellőzése s egyéb nyelvi botlások arra vallanak, hogy a szorgalmas szerző még nem győzte le teljesen az e tekintetben felmerülő nehézségeket.

A 4. sz. száraz, értekezésszerű, doktrinár jellegű, gyenge munka. Alkalmi vonás csak a bevezetésben s 4-ik részben található. A szövegből csak a szabadság fogalmát veszi. Szintelen, hatástalan. Nyelve lapos, nyelv- s mondattani-, még helyesírási hibákban is bővelkedik!

A 6. sz. is közönséges, alantjáró, értekezésszerű, gyenge beszéd. Logikája laza, gondolatmenete zavart, nem világos. Az alapige csak az első részben van némileg értékesítve s csakis ennek a résznek az eszméjét foglalja magában. Alaki tekintetben is a megelőző sz. a említett beszéd hibáiban osztozik. Oly benyomást tesz, mintha rosfordítás volna.

A 7. számunak szerzője az apokalypsis eszmekörében mozog. Az 1-ső részben a hét pecsétet feltöri egymás után (ez nem is alapigéje) s egy-

egy feltört levélben a hazai történelemnek egy-egy fontos mozzanatát találja megírva. Teszi ezt exegetai szellemességgel, néhány találó vonást is emel ki, — de legtöbbször erőltetett. A 2-ik rész tartalma hosszú imában olvad össze, a szerző szerint „a szónoki lendület (!) természetes menete“ folytán. Írójának sok jó akaratáról, komoly törekvéséről, írás tanulmányozásáról tesz e munka bizonyosságot, de apokalyptikus egyoldalúsága bizonyos mystikus jelleget ad a beszédnek — a közérthetőség rovására. Úgy tetszik, hogy szerző a milleniumot csak keretnek tekinti, melybe kedvenc apokalyptikus eszméit foglalja. Őrizkedjék a bibliai egyoldalúságtól!

A 8. sz. beszéd nem üti meg a mértéket. A szöveg és főtételek közti viszony nem természetes. Írója, úgy látszik, maga érezte, hogy nem eléggé határozott, — innen a sok magyarázó jelző s állítvány a főtételekben s az alrészek formulázásában. Szónoki erő, emelkedettség nélkül való beszéd, melyben sok történeti adat száraz felsorolása foglaltatik, mintha csak valamely tankönyvből másolta volna le a szerző. Alaki tekintetben is kezdetleges e munka, — nyelv-mondattani s helyesírási hibáktól nem ment.

A 10. sz. hosszú bevezetés után hozza az alapigét, erre egy 2 lapra terjedő szövegben recapitulálja a 30 versre terjedő alapige tartalmát. Az alrészek formulázásában sok a pleonasmus. A „szigorú becsületesség“-et emeli ki a magyar jellemvonásai közül a 2-ik főrészben, de miben áll ez? arról nem szól. A befejezés naiv, majdnem komikus. A száraz, moralizáló hang, a hosszú, nehézkes mondatok a nem szabatos nyelv. a sok verses idézet, nem válnak a munka előnyére.

(Vége következik.)

BELFÖLD.

Értesítés. Azon eperjesi és soproni hitjelöltek, kik valamely külföldi egyetemen folytatják tanulmányukat, ha az eperjesi ev. ker. Collegium által osztatni szokott, külföldön tanuló hitjelölteknek szóló, Schwartz-féle ösztöndíjban kívánnak részesülni, küldjék be Index-szel vagy Anmeldungs-Bogen-nel és Sitten-Zeugniss-szal felszerelt folyamodványukat legkésőbb 1896. május 31-dikéig hozzám. Kelt Eperjesen 1896. május 13-dikán. Hörk József, colleg. igazgató.

Hosszúszó gömörmezei község ág. hitv. ev. lakossága elhatározta, hogy ezentúl templomban, iskolában egyedül a magyar nyelvet használja.

Új tankerületi főigazgató. A király a vallás- és közoktatási miniszter előterjesztésére GÉRESI Kálmán debreczeni ev. ref. főiskolai tanárt a debreczeni tankerület főigazgatójává nevezte ki.

Veres József a képviselőházban következő interpellációt intézte a kereskedelmi miniszterhez: Köztudomású dolog, hogy a t. kormány azoknak, — különösen államhivatalnokoknak, — a kika kiállítás megtekintésére fel akarunk utazni, különféle kedvezményeket nyújtott, de még az államhivatalnokokon kívül olyanoknak is, a kik a közügyet szolgálják, ezen kedvezményeket megadta. Azt hiszem, hogy ennek igen természetes és méltányolni való oka az, hogy az országnak minél több hivatalnok legyen abban a helyzetben, hogy személyes tapasztalat alapján győződjenek meg arról: milyen jeleit mutatja munkaképességének a magyar nemzet, és nemzeti önértékében gyarapodva, térhessen vissza rendes lakóhelyére. A tanítók, megyei és állami hivatalnokok mind kapnak ily kedvezményeket, sőt még azon kívül mások is. Én azonban a kereskedelmi miniszter úr figyelmét rá akarom irányítani arra, hogy a lelkészekről megfeledezett; (Helyeslés.), azok ugyan nem állami hivatalnokok s mint ilyenek nem igényelhetnek kedvezményt, hanem éppen azért, mert nem állami hivatalnokok, tehát az államtól fizetést nem húznak, mégis az állam szolgálatában az anyakönyvek vezetése körül igen sok munkát végeznek ingyen, végeztek eddig és végeznek ezután is, pl. hadkötelesek, tankötelesek összeírásánál, a beoltandó gyermekeknél és valami 45 czímen adnak ingyen anyakönyvi kivonatot. Kérem tehát, hogy azokat is méltóztassék kedvezményben részesíteni a felutazásnál. Az összeg, a melytől a vasút ez által elesik, oly csekély, hogy az állampénztár meg sem érzi, sőt magam is bevallom, hogy az illető lelkészre nézve sem jelentékeny azon összeg. Nem is a pénz szempontjából, hanem az erkölcsi elismerés szempontjából kérem. (Helyeslés.) Meg vagyok róla győződve, hogy a t. miniszter úr ez emlékeztetést minden bővebb magyarázás nélkül méltányolni fogja Csak röviden vagyok bátor a következő interpellációt betervezni: Hajlandó-e a t. miniszter úr a kiállítás megtekintésére utazó lelkészeket kedvezményben részesíteni? (Helyeslés.) Elnök: Az interpelláció közöltetni fog a kereskedelemügyi miniszter úrral.

A felső-lövői ág. hitv. ev. tanítóképző intézet a magyarhoni ág. hitv. ev. egyházközségekhez és a tanintézetek pártfogóihoz kérő szöveget intézett, hogy az intézet fenntartásához szükséges összeget adomány útján megszerezhesse.

A pápai ág. hitv. ev. ker. egyház évkönyve. Szerkesztő Gyurátz Ferencz. Név szerint felsorolja az iskolai növendékeket. Az iskolai és nép-

könyvtár áll 1787 kötetből. Felsorolja az egyház adózókat nevük, összegük szerint. Forgalmi bevétel 4635 frt 01 kr., kiadás 4366 frt 02 kr. Az alapítványi tőkék összege 23.952 frt 91 kr. Van a gyülekezetben Luther-alap 236 frt 85 kr., egyházi gyámintézeti alap 145 frt 14 kr., egyházi nőiskolai alap 94 frt 71 kr., egyházi árva-alap 435 frt 37 kr. A gyülekezeti nőegylet bevétele 341 frt 82 kr., kiadása 155 frt 59 kr. volt. Ezen évben evang. leányegylet is alakult, s bevétele volt 31 frt 29 kr. A gyülekezeti emlékkönyvben 395 frt adomány van megörökítve. A leányegyházak adatait is részletesen felsorolja az évkönyv. Tevékeny egyleti élet és rendes vagyoni kezelés képe mutatkozik az évkönyv adataiban, dicséretére a kitünő lelkésznek és a buzgó híveknek.

Az orsz. ág. h. ev. tanító gyűlés tárgyában a szavazatok gyűjtése befejeztetett. Ennek alapján a hazai ev. tanítói körök túlnyomó többsége óhajának megfelelőleg az orsz. ág. hitv. ev. tanítói gyűlés megtartása elhatároztatott. A gyűlés napja a II. tanügyi kongresszus tartama alatt oly időre tűzetik ki, a melyben az érdemleges ülést nem tart, pl. július 7 vagy 8-án. Minden egyes ev. iskola tanítója ezimere külön meghívók fognak szétküldetni, melyen ez ügyben minden szükséges tudnivaló fel lesz található. A gyűlés helyéül a budapesti evang. főgymnasium díszterme fog szolgálni.

A soproni evang. tanítóképző intézet „Millenniumi alap”-ja eddig az ötödik száz forintot meghaladja. Felkértek tehát mindazok, kik az alapra szánt fil-léreikkel mindeddig késtek, hogy az adományokat május hó végéig sziveskedjenek elküldeni, hogy így az alap legalább 500 forintra kiegészíthető lehessen.

Államsegély a tanügyi kongresszusnak. Wlassics miniszter a második országos és egyetemes tanügyi kongresszus költségeire 4000 forint államsegélyt engedélyezett. A kongresszusra nagyban folynak az előkészületek és a jelentezők száma oly nagy, hogy a kongresszus előreláthatólag impozáns lesz. Az egyes szakosztályok már megállapították a tárgyalandó tételeket és kijelölték az előadókat. A tételek közt számos olyan van, mely nemcsak a tanférniakat érdekli és így nagyon kívánatos lenne, hogy a kongresszuson ne csak tanítással foglalkozók vegyenek részt. A kongresszusra 2 forint tagsági díj beküldése mellett Mauritz Rezső igazgatónál (lovag-uteza 29.) lehet jelentkezni.

A nagy-szebeni evang. egyház évi jelentése az illető gyülekezet örvendetes virágzásáról tanuskodik. A lélekszám 10,397. Van a gyülekezetnek 3 temploma és 6 lelkésze. Fenntart az egyházközség 1 gymnasiumot (az egyetlen német gymnasium), 1 főreáliskolát, egy kilenc osztályu polgári leányiskolát (melynek tanárai mind akademiailag képzett emberek), egy elemi és egy népiskolát, egy árvaházat, egy menházat, egy betegápolói intézetet 16 ápoló-

nóvel és egy főnöknóvel. Alapvagyon 615,863 frtot tesz ki. Az illető egyház birtokában van Báro Bruckenthal hagyatékaképen a Bethlen-szentmiklósi uradalom, egy szép ház Nagy-Szebenben, nagy könyv- és képtárral stb., szóval az embernek örül a lelke, ha ezeket elolvassa s önkéntelen is arra gondol, hogy mi lenne akkor, ha minden gyülekezetünk ilyen állapotban volna!

Opacsics German, bácsi szerb püspök pásztorlevelet bocsátott ki: „Öröm tölti be hazafias keblét a magyar szent korona alattvalóinak a magas Kárpátoktól az Adriáig. Kedves hazánk, Magyarország ezeréves fennállásának fontos ünnepét üli. — Ezen országos és általános ünnep lelkesít minket szerbeket is, mint a magyar királyság mindenkor hű fiait, figyelmeztetve, hogy a többi polgártársakkal együtt szívünk melegével részt vegyünk hazánk általános örömeiben épp úgy, mint a hogy tudtunk évszázadokon át a harc mezején együttesen harcolni ezen ország arany-szabadságáért a kereszt és kereszténység ellenségei ellen. Ez nyújt nekünk új alkalmat, hogy bizonyosságát adjuk fiúi őszinte rokonszenvünknek ezen dicső ország iránt, melyhez évszázadok óta életünk s közös érdekeink fűzvék, a melynek kell, hogy jövőre is egyformán osztozzunk sorsában s minden áldozatot meghozzunk boldogulásáért.”

A fakó-vezekényi tót nyelvű egyház az által emelt ezredévi emléket, hogy elhatározta, miszerint ezentúl minden negyedik vasárnap magyar istentisztelet tart. Az eszme a hívek köréből indult ki s már eddig 90 drb. magyar énekes könyv kelt el az egyháztagok között.

Dr. Szabó M. felkéri mindazokat, kik „Tanítók (tanítónők) jogai és kötelességei” cz. munkájára kibocsátott gyűjtőivek birtokában vannak, hogy azokat hozzá f. é. május végéig beküldeni sziveskedjenek.

Megjutalmazott tanítók. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Laukó Mátyás szarvasi, Tartler Péter földvári, Trnovszki Sámuel ambrózfalvi, Nagy Lajos nagy-rőczei, Bátyel Gyula szudi, Kaumer Károly tekei, Ebner Gyula rajkai, Morgondai János riomfalvi, Schelt Henrik talmácsi, Küffer Vilmos merényi, Macher Endre lajos-komáromi és Groó G. Lajos besztercebányai ág. hitv. ev. népiskolai tanítók részére a magyar nyelv oktatásában tanúsított kitünő buzgalomuk elismerésül egyenkint 50 frt jutalomdíjat engedélyezett.

A lőcsei ukáz. Kompanyik Coelesztin lőcsei apátplébános a lőcsei kir. főgymnasiumhoz s az állami főreáliskolához rendeletet intézett, mely szerint a két intézet igazgatói ne merjék a tanuló ifjúságnak katolikus részit az evangélikus templomba engedni a megye és város által megtartott ezredéves ünnepségek alkalmából. Egész Lőcsén nagy megbotránkozást keltett az ukáz s mindenki

feszült figyelemmel várta a két testület határozatait, annyival is inkább, mert mindenki néppárti tendenciákat látott az ukázban. A határozatok végre meghozattak. Az állami főreáliskola tanártestülete megbotránkozással utasította ugyan vissza az apátplébános illetéktelen beavatkozását s túlkapását, de egyszersmind elhatározta, hogy a főreáliskola tanuló ifjúságát az említett ünnepség alkalmával sem a katolikus, sem az evangélikus templomba nem vezeti. A kir. u. n. katolikus főgimnázium tanártestülete pedig azt határozta, hogy nem vesz tudomást a famózus és illetéktelen ukázról s egész tanuló ifjúságát elvezeti úgy a katolikus, mint az evangélikus templomba, abból indulva ki, hogy az említett ünnepség nem vallási, hanem nemzeti ünnepség, melyhez hasonló éppen csak minden ezredik esztendőben fordul elő s hogy a tanártestületek hivatása s kötelessége nem csupán csak prédikálni a vallási türelmességet és igaz felebaráti szeretetet, hanem tényekben és példákban is beigazolni. Így tehát megesett ma Lőcsén az a sok ember előtt még most is elképzelhetetlen s hihetetlen dolog, hogy míg a kir. u. n. katolikus főgimnázium összes tanuló ifjúsága, felekezeti különbség nélkül, valamennyi tanára kíséretében elment úgy a katolikus, mint az evangélikus templomban tartott hálaadó istentiszteletre, addig az állami főreáliskola tanuló ifjúsága itt is, ott is távollétével tündökölt, noha a miniszter rendelete határozottan meghagyja, hogy a tanárok és tanuló ifjak a város minden hatósága és körei által rendezendő mindennemű ünnepségeken résztvegyenek.

A lőcsei esetről a „Magyar Állam“ így ír: Megemlékeztünk a napokban a lőcsei millennáris bizottság azon tapintatlan rendeletéről, mely szerint a gimnázium és reáltanoda katolikus növendékeit, az ezredévi hálaadó istentisztelet alkalmából a luteránus templomba menésre akarta kényszeríteni. Közöltük ft. Kompanyik Coelestin lőcsei apátplébános úrnak a tanári karhoz intézett levelét is, melyben igen helyes okokból megtiltja a katolikus ifjaknak a luteránus templomban való megjelenést. Ezen levél mindkét tanári kar részéről visszahatást szült. Az állami reáliskola tanárainak határozatáról nem is szólunk, mert hisz köztudomású dolog, milyen nagy az e fajta állami intézetekben a vallási indifferentizmus. Annál inkább megrovandó az u. n. kath. főgimn. tanári karának határozata, melylyel az apát-plébános tilalma ellenére hittagadó tényre kényszerítették a katolikus tanulókat, hogy a kath. istentisztelet után a luteránus templomba is elvezették őket. Ezen tettét a gimnázium tanári kara azzal akarja indokolni, hogy neki „hivatása nemcsak prédikálni a vallási türelmességet és igaz felebaráti szeretetet, hanem tényekben és példákban is igazolni.“ Nohát, kedves urak, ezen tételből nem jól vonták le a következ-

tetést, midőn a vallási türelemre hivatkozva, hitük megtagadására kényszerítik a katolikus tanulókat. Igazán megérdemlik, hogy intézetüket csak „úgynevezett“ katolikus gimnáziumnak mondja a „M. Hirlap.“

Kérelem. Az országos kiállítást látogató lelkészekre nézve nagy jótétemény volna, ha tiszteséges szállást olcsó áron kaphatnának. Az ev. ref. testvérek gondoskodtak a maguk lelkészeiről. Tisztelettel kérem a budapesti egyházat, kegyeskedjék az evang. lelkészek és tanítók elszállásolásának ügyét kezébe venni. Talán az árvaházat lehetne e célra berendezni, mikor a növendékek nyaralni falura mennek. **Veres József.**

KÜLFÖLD.

A tanítók helyzetének javítása végett a német kormány már rég megtette azt az intézkedést, hogy a falusi kisebb postákat a tanítók kezébe adta, a tanítónak a postai ügyekből vizsgát kell letennie, de aztán kevés fáradsággal szép mellékjövedelemre tehet szert. Ez intézkedés annál szebb, mert a tanító fizetésének minimuma nagyobb mint, mi nálunk (700 márka) s így mellékjövedelmével a tanító jól fizetett állásba jut. Talán eljárhatnának a mi tanítóink is e dologban, a mikor ügyis előfordul az az eset, hogy posta és körjegyzőség ha nem is egy kézben, de egy családban van (férj és feleség) egyesítve.

Róma Amerikában. Az erkölcstelenség központjai Észak-Amerika nagyobb városaiban az ivócsarnokok, melyek közül négy-ötöd rész r. kath. kezekben van. Elder M. T. kisasszony Orleansból, a cincinnati érsek unokahuga, a chicagói világiállítás alkalmával tartott kath. congresszuson értekezést olvasott fel arról: „mi az oka annak, hogy nemzetünk legnagyobb emberei protestánsok?“ Népünk legnagyobb és legjelentékenyebb férfiai a multban és most is protestánsok. A legnagyobb emberbarátok, a jeles szónokok, írók, gondolkozók, vezérek, tudósok, feltalálók hazánkban protestánsok. A kath. theologus dr. Orestes A. Brownson következőket írja: „Nemde tény az, hogy a római egyház legnagyobb részét szolgáltatja a gonosztevők csoportjának? Nem olyan országokból kerülnek-e elő, a melyekben a római egyház századokon át fölényt gyakorolt? Skótia lakosságának $\frac{1}{12}$ része katolikus és mégis $\frac{1}{3}$ részét képezik a gonosztevőknek. Angolországban és Walesben a lakosság $\frac{1}{20}$ része vagyunk katolikusok és mégis $\frac{1}{4}$ szolgáltatjuk a börtönöknek.“ — Ezt r. katolikusok vallják!

IRODALOM.

A pap, a nő és a gyóntatószék. Irta: Chini-
quy Károly, angolból fordítva. 2-dik magyar ki-
adás. Amerikában 36, Angliában pedig mintegy
30 kiadást ért, több százezer példányban. Karczag,
1896., kiadja Sződi S. könyvkereskedése. Ára
1 forint.

Krisztus az én életem. Egyházi beszédek. Irta:
Zábrák Dénes, soproni ev. lelkész. II. kötet első
fele. Ára 1 frt.

A honfoglalás története. Irta Rohonyi Gyula.
— Kiadta az Athenaeum. Ára 2 frt. — A szerző
országgyűlési képviselő és a bácsi ev. egyház-
megye felügyelője. Műve hosszú és alapos tanul-
mány eredménye, s jelentékeny mértékben segít
tisztázni a honfoglalás kérdését.

Prot. egyh. és isk. lap. „A konvent és a sze-
gény papok” czim alatt ismerteti a helyzetet. „A
kormány annyiszor és oly ünnepélyesen ígérte a
lelkészi fizetések megjavítását, hogy most már er-
kölcsei lehetetlenség adott szavának be nem váltása.
A szükség évről-évre nagyobb lesz, lelkészeink leg-
nagyobb része nyomorral küzd, papnevelő intéze-
teink elnéptelenültek, a lelkészi új erők elcsene-
vészedése megkezdődött, sőt a paphiány réme
fenyegeti közegházunkat. A lelkészi pálya meg-
dőbbsen elvesztette vonzó erejét s a valószínűbb-
nek látszó 600 frtos minimum teljességgel nem mu-
tatkozik elég gyökeres orvosszernek. Hatszáz frt
ma már oly csekély javadalom egy tudományosan
képzett s jobb életmódra jogot tartó művelt em-
bernek, hogy azzal csak éppen az inségtől ment-
jük meg a papságot, de magát a pályát egészben
véve nem emeljük, vonzóvá teljességgel nem tesz-
szük. . . Az egész művelt reformátusságnak meg
kell mozdulnia és be kell látnia, hogy ez a kérdés
életkérdés az egyházra nézve. Nem szabad tétlenül
és közönynyel néznünk azt a belső sorvadást, mely
a papság szegénységéből s a vele járó erkölcsi
elgyengülésből egész anyaszentegyházunkra el-
kiterjedő.” — Az új rend hatását ismerteti Wéber
Samu, s megenlíti dr. Schwartz lipcei, supe-
rintendens nyilatkozatát: „hol az egyházi kormány-
zat és fegyelem erős és határozott volt, ott az
egyházpolitikai törvények nem igen ártottak (Né-
metországban,) hol azonban az egyházi kormányzat
és fegyelem gyenge és határozatlan volt, ott nagy
pusztításokat vitt véghez az új rend az ev. egy-
ház terén.”

Debreczen. „Az 1848. XX. t. cz., a kormány és
a protestánsok” czim alatt elmélkedik fontos kér-
désekről. „Mindaddig, míg minimumot kérnek a
protestánsok s még azt sem ígér határozott szóval
a kormány, nem sokkal léptük túl a koldus-ala-
mizsna határát. Mi a szó szoros értelmében vett
rendezését kérjük a prot. lelkészi s tegyük hozzá

tanítói fizetésnek, mert azzal még, hogy a nyomor-
ból kihúztuk, nem tettük meg kötelességünket a lel-
készi kar iránt, módot kell nyújtani, hogy biztosítva
legyen tagjai számára az az átlagos fizetés, mely
egyenlő képesítésű, de más pályán levő kortársai-
nak biztos kilátása. Gondoskodnunk kell róla, hogy
a lakáson és fa-szükségleten kívül legalább 1200
—1400 frt évi jövedelmet el kell érnie minden
lelkésznek a 40 szolgálati év alatt . . . Amint a
protestánsok megszűnnek panaszkodni s konkrét
követelményekkel és tervekkel állanak a kormány
elő, tudatára ébrednek annak, hogy ők hatalmat
képviseznek, a melyet ki kell elégíteni, különben
elnyomóját eltűporni kész: rögtön életre kél az
eddig zöld ágra jutni nem tudott protestáns sajtó . . .
A képviselőház prot. tagjaiban is fel kell ébrednie
a lelkiismeretnek . . . Szekularizál-e az állam vagy
nem? Azt ismét a kormány állapíthatja meg. Né-
zetünk szerint a r. kath. egyház kezén levő föld-
birtok, alapok és alapítványok, miként a protes-
táns és más felekezetek, beszámíttatván szükségle-
teik fedezésébe, nem volna a szekularizáció szük-
séges; hanem csak a vagyonnak az egyes egy-
házak szükségleteihez képest méltányos beosztása;
s ezt kezelné azután a r. kath. mint autonóm
egyház, a maga által megállapítandó s az állam
által szentesítendő szabályzat szerint . . . A pro-
testáns felekezetek, minden bizonynyal serkenje-
nek fel immár, s vessék kezöket a munkára, mert
az az 1848. XX. t. cz. kívánatos, sőt nélkülöz-
hetetlen jó rájuk nézve; de sült galambként szá-
jokba nem száll.”

A milleniumi ünnepségek zaja s magasztos han-
gulatának közepette sem feledkezünk meg azon
tisztünkről, hogy hűségesen bemutatjuk olvasóink-
nak továbbra is a Szalay-Baróti „Magyar nem-
zet történetének” mindegyik folytatólag megjelenő
füzetét. Most a 38-ikat vettük szokott diszes kiál-
lításában. Szerzők a vegyes házakból származott
magyar királyok korabeli köz- és műveltségi álla-
pouáról tovább értekezvén, olvasóit most a magyar
udvartartással s udvari étellel ismertetik meg von-
zó irálylyal s érdekesítő előadásban, kiválóbb
magyar királyaink jellemrajzát is beleszöve plas-
tikailag előtérbe lépő alakcsoportaikba. Aztán a
középkor tudománycsarnokába vezetik olvasóikat.
Ott látjuk az egész akkori közoktatásnak képét,
előtérbe középkori egyetemeink kimagasló intézmé-
nyével a közepén pedig azon kor legtudomány-
szeretőbb nagy királya Mátyás király alakja áll
magas piederstalon, s ő körül csoportosítják szer-
zők a középkori irodalom vonzóbb képeit, a co-
dexektől egészen a könyomtatásig, mintegy dióhéj-
ban egész középkori irodalomtörténetünket va-
rársolva elébünk. Élvezettel olvassuk azután
a középkori magyar művészet történetébe való
bevezetést, de megszakadt a szöveg, s ebben csak
a jövő füzetben fogunk gyönyörködhetni. E dús-

gazdag tartalom daczára ezen füzet számára is bőven kijutott a képdiszből, mely következőkből áll: budai Mátyástemplom. Töredék „Szabács viadala“ kéziratból. Temesvári Pelbárt. A kassai templom északi kapuja. A magyar nemzet történetére bárnikor előfizethetni tetszés szerinti füzetmennyiségben kiadónál a Lampel R. féle (Wodianer F. és fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedésében Budapesten, Andrásy út 21. szám a.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1896. évi 14,747. sz. a. kelt rendelete a középiskolai tanulók millenniumi feljövetele ügyében.

Az autonom felekezetek főtiszt. egyházi főhatóságainak.

A hazafias nevelés érdekében szükségesnek találok, hogy az ezredév megünneplése a tanuló ifjúság kebelében mély nyomokat hagyjon hátra. E végből gondoskodom arról is, hogy az országhól a nyár folyamán mennél nagyobb számban jöhessen a tanuló ifjúság a fővárosba az ezredév alkalmából létesített alkotásoknak, a főváros nevezetességeinek s az országos kiállításnak megtekintésére.

A tanulók e felutazásának s itteni ellátásának rendezését az ezredéves országos kiállítás igazgatóságára ruháztam, s gondoskodtam, hogy az utazás és ellátás költségei a legmérsékeltbbek legyenek.

A kiállítási igazgatóság e czélból tájékoztatót (prospectust) fog egybeállítani, mely megállapítja az egyes tanintézetek ifjúsága feljövetelének sorrendjét, idejét, a tanulók csoportosítását, a kísérő tanárok felügyeletét, a tanintézeti épületekben való elszállásolás és ellátás módját, az itt tartózkodás időtartamát s az utazás és ellátás költségeit, — s e tájékoztatót megküldi majd az egyes tanintézeteknek.

Tisztelettel fölkérem a főtiszt. egyházi főhatóságot, méltóztassék engem e törekvésemben a tanintézetek buzdításával hathatósan támogatni, s az ez ügyben szükséges intézkedéseket megtenni.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1896. évi 14,747. sz. a. kelt rendelete

a népoktatási intézetek tanárai, tanítói és tanuló ifjúságának az országos kiállítás megtekintésére való könnyítése tárgyában.

A kiállítási orsz. bizottság elnökével, illetőleg

az orsz. kiállítás igazgatóságával történt megállapodások folytán további eljárás végett értesitem, hogy a népoktatási intézetek tanárai, tanítói és tanuló ifjúságának az országos kiállítás megtekintésének megkönnyebbitése czéljából a következő intézkedések vétetnek foganatba a kiállítási igazgatóság által.

1. A tanítóképezdek, felső nép- és polgári fiúiskolák, valamint a felső kereskedelmi iskolák tanuló fiatalsága legfőlebb 30-ával és legalább 20-anként egy-egy tanár, illetőleg tanító vezetése alatt folyó évi június hó 15-ikétől kezdve szeptember hó 20-áig terjedő időben a budapesti V. ker. főgymnasium, V. ker. főreáliskola, VI. ker. reáliskola, VII. ker. főgymnasium, VIII. ker. főgymnasium és a gyakorló főgymnasium tornacsarnokai, rajztermei, tantermei és disztermeiben szállásoltatik el (az V. ker. főgymnasium diszterme kivételével.)

2. Minden tanuló a fővárosban való tartózkodás három napján ágyat és ágyneműt kap, úgyszintén a kísérő tanár, (illetőleg tanító), — ez utóbbi külön szobában vagy elfüggönyözött helyen.

A kiállítási igazgatóság gondoskodik világításról, továbbá reggeliről, ebédről, vacsoráról, úgyszintén a kiállításba mérsékelt belépti díjról, s beszerzi a vasuti mérsékelt jegyeket is. Mindezekről díjkönyvecskét állít ki, a díjakat azonban csak később határozhatja meg. A tanintézeteknek a díjakat előre kell beküldeni a kiállítási igazgatósághoz.

3. A legfőlebb 30, legalább 20 tanulót kísérő tanár, illetőleg tanító sem uti, sem itteni ellátásának költségeit nem viseli.

4. A kiállítási igazgatóság a feljövetel idejére nézve be fogja osztani az egyes intézeteket és gondoskodik a betegek szükséges elhelyezéséről is.

5. Az elemi fiúiskolai tanulókat az őket kísérő tanítókkal együtt barakkokban helyezi el a kiállítási igazgatóság, mely az ide vonatkozó feltételeket később fogja tudomásra hozni.

6. Azon néptanítók, tanítónők, kiseddóvónők és állandó gyermek-menedékházi vezetők, kiknek fizetése a 400 frtot nem éri el, díjmentes utazásra jogosító vasuti igazolványokat fognak kapni, a mennyiben azokat igénybe venni óhajtják. Erre nézve a részleges intézkedések később fognak megtevetni.

7. Végül a leánynevelő intézeteket illetőleg és pedig a tanítónőképezdek, óvónőképezdek, felső nép- és polgári leányiskolák, valamint a felsőbb leányiskolák növendékei ugyancsak 30-an, illetőleg 20-anként egy-egy tanítónő vezetése alatt Budapesten az Andrásy-uti állami polgári tanítónőképző intézet és ezzel kapcsolatos felsőbb leányiskolában, valamint a budai (II.) ker. állami tanítónőképző-

intézetben fognak 3 napra elszállásoltatni és ellátatni ugyanazon később megállapítandó feltételek alatt, mint a fiúiskolák növendékei, illetőleg kísérő tanárai.

Tájékoztató

a hazai felső-, közép- és elemi tanintézetek növendékeinek és azokat kísérő tanárok és tanítóknak, tanítónőknek az ezredéves kiállítás és a fő- és székváros megtekintése céljából tervezett tömeges kirándulásai tekintetében.

Utazási költség. Az összes nyilvános jelleggel felruházott hazai tanintézetek tanulói és az azokat kísérő tanerők személyvonatokon a II. osztályban III. osztályú egész jegy árán, a III. osztályban pedig egy III. osztályú féljegy árán utazhatnak. Két 10 éven aluli gyermek annyit fizet, a mennyit egy tíz éven felüli. A tíz éven aluli gyermekeknél a kedvezmény e szerint 50%-ot tesz.

Falusi és tanyai elemi iskolák növendékei (földművesek gyermekei,) a mennyiben 10 évnél idősebbek, a III. osztályban III. osztályú féljegy árán, a mennyiben 10 évnél nem idősebbek, egy harmadik osztályú jegy negyedárán utazhatnak.

A tanintézetekben elszállásolt ifjuság és azt kísérő tanerők következő ételmezésben részesülnek: reggelire kapnak egy nagy pohár kávé két süteménnyel, ebédre levest, marhahúst mártással (esetleg főzeléket peccsenyével, székelygulyást vagy pörköltet) és tésztát, uzsonnára egy pohár kávé két süteménnyel, estére rendszeren hideg vacsorát (pld. retket vajjal, vajjas kenyeret, henteszikkeket stb.) kivételesen egy tál meleg ételt.

A barakban elhelyezett földműves gyermekek és azt kísérő tanerők a népkonyhában kapnak reggelit, ebédet és vacsorát; míg a tanintézetekben elszállásolt ifjuság, még pedig a fiú növendékek a reggelit szállásukhoz közeleső kávéházban, az ebédet a kiállítás egyik csárdájában, a vacsorát szállásukon avagy a kiállítás területén; a leány-növendékek, a reggelit és vacsorát szállásukon, az ebédet a kiállítás területén fogják elkölteni.

Uzsonnáját mindkét nembeli ifjuság a kiállítás területén fogja megkapni.

Kalauzolás. Az ifjuság vezető tanárai illetve tanító és tanítónői a kiállítás kalauzai vezetése mellett tekintik meg a kiállítást és a fő- és székvárost.

Jegyfüzetek. Az ezredéves orsz. kiállítás igazgatósága a tömeges felrándulóknak jegyfüzeteket bocsát rendelkezésére, melyekben a menettértil, a három napi tartózkodásra szóló lakásutalvány, a reggeli-, ebéd-, vacsora- és uzsonnajegy, három beléptijegy együtt foglalatik.

A jegyfüzet ára megrendelésnél előre fizetendő. Harmincz jegy-füzet után egy-egy jegyfüzet díjmentesen bocsátatik rendelkezésére az ifjuságot kísérő tanerőknek.

A jegyfüzet ára a XIV. vonalszakaszon 9 frt, és így tovább az első vonalszakaszon 5 frt 10 kr.

Szervezés. A tömeges felrándulások helyi szervezése az illető vidéki tanintézetek igazgatóságának kezeiben van letéve. Ez eszközli a résztvevők előjegyzését, a jegyfüzetek kezelését, kiosztását, a felrándulás időpontjának, az utazás programjának megállapítását.

A felrándulás határnapja jóváhagyás végett az ezredéves orsz. kiállítás igazgatóságával legalább 15 nappal előbb közlendő, hogy a szállás és ellátás biztosítása és a jegyfüzetek kiadása iránt az intézkedés megtörténhessék.

Az egész kiránduló csoport együttesen utazik Budapestre és ugyanazon vonattal hagyja el a fő- és székvárost.

Utazás és tartózkodás. Legalább 20 tanulóból és tanerőből álló csoport veheti igénybe a jegyfüzet kedvezményt, de — kívánatos, hogy a jelentkezők minél többen legyenek.

A tanintézetek június hó 16-tól szeptember 24-ig állván rendelkezésre, csoportos felrándulás csak ezen időközön belül rendezhető.

Az egész csoportnak a tartózkodás egész ideje alatt való együtt maradása feltétlenül kötelező.

A kirándulókat érkezésüknel a kiállítás kalauzai fogadják és kísérik szállásukra, onnét a kiállításba. A délutáni órák a város nevezetességeinek megtekintésére lesznek fordíthatók.

TEMETŐ.

Posch Sándor.

Egy-két nappal ezelőtt még boldogságos örömtől dobhant meg a szerető szülők szive ott abban a puritán egyszerűségű falusi parochiában és hogysisne, mikor valóvá vált az anyai szív édes álma, beteljesült az édes apa büszke reménysége . . . lelkipásztorává fogadta egy virágzó buzgó gyülekezet az ő édes gyermeküket, kit majd az ősz pátriárka, az agg főpap — öregapó — bocsát vala simeoni áldásával hivei közé. És ma egy szép reményekre jogosító pálya hirtelen véget ért. A gyilkos kór leteríté az erős, ifjú lelkipásztort, hiába az édesanya szívzaggató fájdalma, édes, hívogató szava, csókjai, hiába a könnyező agg főpapnak — nagyapának — kesergése, könyörgő, majd szemrehányó szava: Én édes jó unokám, mért, óh mért hagytál el ily hirtelen engemet. Lásd, megint magamra maradtam, csak a fájdalom maradt velem, meg az édes, szomorúan édes emlékezés az elmúlt tavasz virágival elköltözött őran-

gyalom, a te áldott nagyanyád után és most ezen még szomorúbb tavaszán alkonyodó életemnek!

Hiába minden bár a magasságos eget ostromló bú, kérés, a fölálló szeretet — csodát miveljen bár — nem tarthatja meg számunkra azt, a ki legkedvesebb volt, kedves Isten és az emberek előtt, megszerette őt az Ég, hát elszólitotta magához.

* * *

Mily megható szomorú kép! A püspöklak egyszerű káplánszobájának ablakán áttörő vidám tavaszi napsugár imádkozó csoportra veti fényét, az édesanya imádkozik haldokló gyermeke — az ifjú pap lábainál, a nagy beteg ágya előtt az Úr fölönt szolgálja ellátja távozni készülő társát a halotti szentségekkel. És a súlyos kór megtörte ifjú végső erejét összeszedve fogadja elnyugvó lelkébe szent vallása vigasztaló ígét. A szomszéd szobában egy megtört aggastyán zokog föl mély-séges fájdalomában, az ősz püspök az, Karsay Sándor, mellette az édesapa, kinek retentő fájdalom keresztyéni megadással, férfiúi fönséggel uralkodni kell, vigasztalni a kesergő hitvest, édesanyát és a lesújtott agg pátriárkát, . . . mire a lenyugvó nap búcsuzó sugárai az örök álmra etszenderült halott arczára vetik méla, szomorú fényüket. Nyugodtan halt meg, élete virágkorán, az álmodott czélt már-már utolérve a mi kedves jó káplánunk.

Hirtelen, váratlanul tört le egy viruló családfának életerős, ifjú hajtása.

Hogy is mondták csak beszédes ajkai az Úr oltáránál, a biztató ígét, csak az imént, csak tegnap is még . . . Az Úr gondot visel . . .

Igen, gyászba borult öreg főpásztorunk, könyvező-zokogó szülők, jóbarátok, az Úr gondot visel.

Az örök Isten — kinek rövid életed folyása alatt hűséges szolgálja voltál, felejtetlen hű barátom — tegye édessé, nyugodttá kinos haláltusád után örök pihenődöt. Föltámadunk, találkozunk, Isten veled!

JÁNOSY GÁBOR.

Sass József, répczelaki tanító, életének 77-ik évében f. hó 9-én rövid szenvedés után meghalt. Közel 60 évig működött a tanítói pályán, néhány hónap hiján 50 évig Répczelakon. Számos tisztelő, köztük 20 tanítótársa kísérte ki a csendes sirba.

ÜZENETEK.

Az ezredéves ünnepről örömmel közlök értesítéseket, beszédeket; hadd lássa a későbbi kor is, hogy a mi sokszor gyanúsított egyházunk hogyan

vett részt a magyar haza ünnepében. Kérek tehát kimerítő, velős tudósításokat, különösen az ünnep maradandó emlékeiről: alapítványokról, fontos határozatokról stb. A nem magyar nyelvű gyülekezetek ünnepléséről különös érdeklődéssel bírnának a megbízható tudósítások. A napi lapoknak mindenről és azonnal küld értesítést valaki; a lelkészek se mulasztják el az egyházat illető eseményekről értesíteni az egyházi lapot, ne kelljen az ilyeneket napi lapokból átvenni. Csekélynek látszó dolgok adják egyházunk, korunk igazi képéhez a vonásokat, még pedig a legjellemzőbbeket. — **S. J. B-t.** A munkát átadtam. — **Cs. G. E-s.** A szép költeményt örömmel közlöm, mi-helyt lehet. — **R. K. Z-cz.** Megjelenik. Arról a vidékről kétszeresen becses! — **K. N. B-t.** Teljes készséggel. Az ajánlatokat személyesen leszek bátor bemutatni. — **R. S. B-cs.** Az ezredéves ünnepen elmondott beszédeket, praedicationok vázlatát, szebb részeit, éneket, fohászt, ezután is örömmel fogadom s lehetőleg közlöm is az ünnep és ünneplők emlékéül. — **H. I. K-a.** Elhiszem; de én ugyanazon díjért sokkal nagyobb lapot adok. No meg: a ki hirdet: hasznáért teszi; méltó, hogy megfizesse annak, aki által hasznát látja. Méltóztassék elhinni, nem jó üzlet ám nálunk egyházi lapot szerkeszteni, vele pénzt kockáztatni, felelősséget vállalni, munkában fáradni hétről-hétre — mások helyett, ügyszeretből, míg mások egy beküldött hírnék is mindjárt a tiszteletdíjért kérdezik. — **K. A. H-e.** Mostanában nem bírok helyet szorítani! — **B. G. O-r.** A kéziratot visszaküldtem. A nálam levő régiebb cikkeket mentül előbb sorra keritem.

Budapestben lakó családapá gym-násium I.—IV. osztályaiba járó négy fia mellé

n e v e l ő t

keres, a ki azoknak oktatását és gondos, lelkiismeretes nevelését **1896. év szept. hó 1-től** elvállalni hajlandó.

Javadalmazás: tökéletes ellátás (u. m. ételmezés, külön kis szoba, fűtés, világítás, takarítás, mosás) évi hat-száz o. ért. forint fizetés.

Ez állásban való sikeres működésnek legalább két esztendőre kell terjedni. Kivánatos, hogy pályázó végzett theologus legyen.

Bővebb felvilágosítással szolgál e lap szerkesztője.